

POSTANOWIENIE

5 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Łochowski

na posiedzeniu niejawnym 5 kwietnia 2023 r. w Warszawie,
w sprawie z powództwa Skarbu Państwa - Starosty Zduńskowolskiego
przeciwko K. L., J. K., M. S. i Ł. S.
o zapłatę,
na skutek skarg kasacyjnych J. K., M. S.
i Ł. S.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z 24 września 2021 r., I ACa 1176/20,

- 1. odrzuca skargę kasacyjną J. K. w części dotyczącej:**
 - a) rozstrzygnięcia co do pozwanych K. L., M. S. i Ł. S., b) oddalenia powództwa co do skarżącego (pkt I.2 zaskarżonego wyroku), c) nieobciążenia skarżącego kosztami sądowymi (pkt I.5 i IV. zaskarżonego wyroku), d) przyznania kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu skarżącemu (pkt I.6 i V. zaskarżonego wyroku), e) oddalenia apelacji powoda (pkt II. zaskarżonego wyroku);**
- 2. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej J. K. do rozpoznania w pozostałej części;**
- 3. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej M. S. i Ł. S. do rozpoznania;**
- 4. zasądza od J. K. na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego;**

5. oddala wniosek adwokata P. G. o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu pozwanemu J.K. w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Pozwany J. K. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 24 września 2021 r., zaskarżając ten wyrok w całości, wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie apelacji. We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący powołał się na następujące zagadnienia prawne:

1) Czy w świetle uregulowania wynikającego z art. 11 k.p.c. i niekwestionowanego uprawnienia sądu cywilnego do czynienia własnych ustaleń faktycznych wykraczających poza wszelkie inne ustalenia prawomocnego, skazującego wyroku karnego, dopuszczalne jest wyrokowanie w sprawie cywilnej wyłącznie na podstawie przyjętego w sprawie karnej opisu czynu oraz treści uzasadnienia wyroku skazującego, w sytuacji przeprowadzenia postępowania dowodowego przez sąd cywilny obejmującego dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na potrzeby rozpoznawanej sprawy w oderwaniu od wyniku tego dowodu?

2) Czy w sytuacji ustalenia, że możliwym jest czynienie przez sąd cywilny dalej idących ustaleń niż poczynionych przez sąd w ramach postępowania karnego dopuszczalnym jest w ramach uprawnień przysługujących sądowi na podstawie art. 233 k.p.c. oparcie wyroku na treści uzasadnienia wyroku skazującego, a także treści opisu czynu, w sytuacji gdy dowody przeprowadzone w ramach procedury cywilnej doprowadzają do sprzecznych z treścią wyroku karnego wniosków?

3) Czy czynienie samodzielnych ustaleń sądu cywilnego w ramach procedury cywilnej na gruncie wydanego orzeczenia skazującego w zakresie wartości szkody może oprzeć się wyłącznie na dowodach zgromadzonych w postępowaniu karnym, w oderwaniu od treści dowodów zgromadzonych w ramach procedury cywilnej,

mających na celu zweryfikowanie ustaleń poczynionych przez sąd karny w ramach procedury cywilnej?

4) Czy operat szacunkowy mający na celu ustalenie wartości nieruchomości wykonany na potrzeby związane z udzielaniem kredytu (dowód z dokumentu – prywatny), niestanowiący dowodu z opinii biegłego sądowego sporządzonego na potrzeby postępowania sądowego, może zastąpić dowód z opinii biegłego sądowego, w sytuacji jeżeli oba dowody prezentują odmienną treść a strony postępowania ostatecznie nie kwestionowały treści dowodu z opinii biegłego sądowego wykonanej na potrzeby postępowania sądowego?

Również M. S. i Ł. S. w skardze kasacyjnej wniesionej od tego samego wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołali się na istniejące w sprawie istotne zagadnienia prawne:

1) Jaki jest zakres związania sądu cywilnego treścią wyroku karnego na gruncie przepisu art. 11 k.p.c.?

2) Jaki charakter prawny ma dowód z dokumentu w postaci uzasadnienia wyroku sądu karnego w sprawie cywilnej na gruncie przepisu art. 11 k.p.c. oraz art. 244 k.p.c., tj. w jakim zakresie sąd cywilny jest związany ustaleniami zawartymi w uzasadnieniu prawomocnego skazującego wyroku sądu karnego?

3) Czy na gruncie art. 83 § 1 k.c. sąd cywilny powinien brać pod uwagę nieważność czynności prawnej z urzędu w ramach rozpoznawanej sprawy czy też dla określenia skutków prawnych pozornego oświadczenia woli konieczne jest przeprowadzenie odrębnego postępowania?

W odpowiedzi na skargę kasacyjną J. K. powód wnosił o odmowę przyjęcia tej skargi kasacyjnej do rozpoznania, względnie o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego. Natomiast pozwany K. L. poparł argumentację przedstawioną w tej skardze.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jedną z przesłanek dopuszczalności środka zaskarżenia jest interes prawny w zaskarżeniu. Dla jego powstania konieczne jest istnienie stanu pokrzywdzenia orzeczeniem (*gravamen*), który występuje, gdy zaskarżone orzeczenie narusza interesy skarżącego (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 15 maja 2014 r., III CZP 88/13). Z tej przyczyny skarga J. K. podlegała odrzuceniu w części dotyczącej rozstrzygnięcia odnoszącego się tylko do pozostałych pozwanych – K. L., M. S. i Ł. S., a także w stosunku do skarżącego – w zakresie oddalenia powództwa (pkt I.2. zaskarżonego wyrok) oraz oddalenia apelacji powoda (pkt II. zaskarżonego wyroku). Ponadto zgodnie z art. 398¹ § 1 k.p.c. skarga kasacyjna nie przysługuje od rozstrzygnięcia o nieobciążeniu skarżącego kosztami sądowymi (pkt I.5. i IV. zaskarżonego wyroku) oraz przyznaniu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu (pkt I.6. i V. zaskarżonego wyroku).

Wobec tego Sąd Najwyższy odrzucił skargę J. K. w części wskazanej w pkt 1. postanowienia.

Z kolei istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie SN z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia SN: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02; z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

Skarżący J. K. nie sporządził w sposób prawidłowy uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej w zakresie pierwszej przesłanki kasacyjnej. Pomimo sformułowania czterech zagadnień prawnych skarżący sporządził jedno uzasadnienie o ogólnikowej treści, nie proponując nawet odpowiedzi na zadane pytania (k. 5-7 skargi kasacyjnej). Skarżący nie przedstawił też pogłębionego wyводу dotyczącego poruszonych zagadnień prawnych. Nie wskazał na

rozbieżności w doktrynie lub orzecznictwie, nie przedstawił możliwych rozbieżnych interpretacji prawnych, ani racji jurydycznych stojących za każdą z nich. Nie wykazał również, dlaczego dotychczasowy dorobek orzecznictwa Sądu Najwyższego jest niewystarczający do ich rozstrzygnięcia.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz z uzasadnieniem jest natomiast odrębną konstrukcyjnie i funkcjonalnie częścią skargi kasacyjnej i nie jest rzeczą Sądu Najwyższego poszukiwanie w innych częściach skargi argumentów na uzasadnienie podniesionych w nim twierdzeń. Wniosek ten podlega analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, mimo że argumenty mogą być podobne (postanowienie SN z 14 maja 2020 r., I CSK 380/19).

Skarżący J. K. zdaje się przy tym nie dostrzegać, że wskazywane przez niego zagadnienie dotyczące zakresu związania sądu cywilnego ustaleniami wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego było w ostatnim czasie przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego (zob. m.in. wyroki: z 22 marca 2019 r., IV CSK 443/17; z 20 lutego 2020 r., IV CSK 538/18; z 31 marca 2020 r., II CSK 124/19; z 29 października 2020 r., V CSK 69/19; z 12 maja 2021 r., II CSKP 56/21; z 3 listopada 2021 r., IV CSKP 116/21; z 10 listopada 2022 r., II CSKP 642/22). Nie sposób więc zgodzić się ze skarżącym, że brak jest pogłębionych wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie.

Nie ma również racji skarżący, że o rozbieżności w orzecznictwie może świadczyć wydanie przez sąd drugiej instancji odmiennego wyroku niż uczynił to sąd pierwszej instancji. Tego rodzaju rozbieżność ocen w ramach postępowania w danej sprawie jest nieodłączną cechą systemu dwuinstancyjnego, gdzie zasadniczą rolą sądu drugiej instancji jest korekta wadliwych rozstrzygnięć sądu pierwszej instancji. Nie przesądza to jednak o istnieniu rozbieżności w orzecznictwie, istotnych z perspektywy przesłanek kasacyjnych.

Należy też podkreślić, że zasadnicza część wątpliwość skarżącego J. K. koncentruje się wokół prawidłowości ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia. Wymaga przypomnienia, iż podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.) a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Stąd też zagadnienia związane z ustaleniem faktów lub oceną dowodów nie mogą stanowić uzasadnionej przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W odniesieniu do skargi kasacyjnej M. S. i Ł. S. Sąd Najwyższy przypomina, że konstrukcja zagadnienia prawnego stanowiącego przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania powinna odpowiadać wymogom zagadnienia prawnego, o którym mowa w art. 390 § 1 k.p.c. (postanowienie SN z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06). W konsekwencji dopuszczalne jest przedstawianie zagadnień (pytań) prawnych wyłącznie „do rozstrzygnięcia”, a nie „do uzupełnienia”. Pytanie takie, zaczyna się zawsze od partykuły pytajnej „czy”. Oznacza to, że rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego, dokonuje się przez wybór towarzyszącej mu odpowiedzi (postanowienie SN z 13 kwietnia 2000 r., III CZP 2/00). Przedstawione przez skarżących pierwsze dwa zagadnienia tych wymagań nie spełniają.

Natomiast trzecie zagadnienie prawne nie zostało w sposób prawidłowy i przekonujący uzasadnione. Skarżący nie przedstawili wyводу dotyczącego sformułowanego problemu prawnego. Nie wskazali na rozbieżności w doktrynie lub orzecznictwie, nie przedstawili możliwych rozbieżnych interpretacji prawnych, ani racji jurydycznych stojących za każdą z nich. Nie wykazali również, dlaczego dotychczasowy dorobek orzecznictwa Sądu Najwyższego jest niewystarczający do rozstrzygnięcia tego zagadnienia.

Sąd Najwyższy dostrzegł też, że skarżący sformułowali w skardze szereg innych pytań, które budzą jednak wątpliwości co do tego, czy są odrębnymi zagadnieniami, mającymi uzasadniać przyjęcie skargi do rozpoznania. Są to – jak się zdaje – po części pytania retoryczne, po części chodziło jedynie o wzbogacenie treści skargi użyciem takiego środka stylistycznego. Niezależnie do tego, nie są to zagadnienia prawne należycie wyodrębnione i uzasadnione.

Zdaniem Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skarg kasacyjnych do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej M. S. i Ł. S. oraz skargi kasacyjnej J. K., w części, w jakiej nie podlegała odrzuceniu, a stosownie do art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.) obciążył skarżącego J. K. kosztami postępowania kasacyjnego.

Wniosek pełnomocnika procesowego adwokata P. G. o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy oddalił, mając na względzie, że sporządzenie skargi kasacyjnej, która okazała się w przeważającej mierze niedopuszczalna na skutek rażąco wadliwego określenia zakresu zaskarżenia, nie może być traktowane jako udzielenie pomocy prawnej. W orzecznictwie Sądu Najwyższego od wielu lat utrwalone jest już bowiem stanowisko, że czynności pełnomocnika z urzędu, które są sprzeczne z zasadami profesjonalizmu, nie uzasadniają przyznania mu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej (zob. np. postanowienia SN: z 14 sierpnia 1997 r., II CZ 88/97; z 12 lutego 1999 r., II CKN 341/98; z 18 marca 1999 r., I CKN 1046/97; z 20 września 2007 r., II CZ 60/07, a także uchwała składu siedmiu sędziów SN z 21 września 2000 r., III CZP 14/00)

[SOP].

[ał]

